

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

תלמידים כבנים

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אֶהֱרֹן וּמִשֶּׁה בַּיּוֹם דִּבֶּר ה' אֶת מִשֶּׁה בְּהַר סִינַי" (במדבר ג', א')

רש"י עומד על כך שהפסוק מזכיר רק את בני אהרן, ולא את תולדותיו של משה. אם כן, מדוע הם נקראו "תולדות משה"? ותשובתו: "לפי שלמדם תורה, שכל המלמד את בן חברו תורה - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

הרא"ם מוסיף דיוק נפלא: הפסוק מדגיש "ביום דיבר ה' את משה בהר סיני", שמאותו יום שקיבל משה את תורתו בהר סיני, היה מלמד את בני אהרן, ומאז הם הפכו לבניו.

ומקשה השפתי חכמים: הרי משה רבנו לימד תורה לכל ישראל, ומדוע רק בני אהרן נחשבים כבניו? ותשובתו: התורה ניתנה למשה כדי שילמד אותה לכל העם, אך כאן מדובר בלימוד פרטי ואישי. רק התלמידים שמשה עסק עימם באופן ישיר ומסור, כמו בני אהרן, נחשבים "תולדותיו" ממש.

בפרשת קריאת שמע נאמר: "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ", ורש"י מפרש: "אלו התלמידים", ומביא כמה מקראות להוכיח שהתלמידים נקראים "בנים", והרב נקרא "אב".

שואל הרב מבריסק: מדוע רש"י כאן נטה מהפשט, ש"בניך" הם הבנים ממש? ותשובתו: התורה מלמדת אותנו את הגישה שצריכה להיות לרב כלפי תלמידיו. דרך העולם היא שרב מעניק יחס מיוחד לתלמידים המבריקים, ואילו החלשים פחות זוכים לתשומת לב. אך האב דואג במיוחד דוקא לבן החלש, משקיע בו כוחות מיוחדים, אהבה והכוונה. כך צריך להיות יחס הרב לתלמידיו - לדאוג לכל תלמיד כאילו היה בנו ממש, ובמיוחד לחלש ולנזקק!

מסופר על בנו של הרב מבריסק, הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל: תלמיד מארצות הברית ביקש להתקבל לישיבתו, אך הרב לא יכול היה לקבלו. התלמיד ביקש לפחות לשבת בישיבה וללמוד. הרב הסכים, אך אמר לו: "דע לך, עדיין לא התקבלת ממש". כשהתלמיד תמה על כך, הסביר הרב: "תלמיד ממש אני דואג לו כמו אב לבן ומתפלל עליו באופן פרטי".

מיעוט שחוק

יום אחד יצא רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל אל רחוב העיר. פגש בו המלך, כשהוא מלווה בבני פמלייתו. "לאן פניך מועדות?" שאלו המלך. "אינני יודע", השיב רבי יהונתן.

"מה הפירוש אינך יודע?!" התרגז המלך. "קחו אותנו למעצר!". מיד נתפס רבי יהונתן ונחבש בכלא.

כעבור שעה קלה, נרגע המלך ושכך זעמו. שלח לקרוא אליו את רבי יהונתן שייסביר לו פשר תשובתו המוזרה.

"אדוני המלך", אמר רבי יהונתן, "כהלכה השבתי לך. לעולם אין אדם יודע לאן רגליו מוליכות אותו. והראיה: בצאתי מביתי היו פני מועדות לבית הכנסת, ולבסוף הגעתי לבית המעצר...".

עצה טובה

כשאדם משלם מסים לממשלה, כדאי שיכוין שיהיה זה לצדקה, שכן הממשלה דרכה לחלק כסף גם לאנשים נזקקים (עיין רש"י דברים כד, יט). וכן יכוין שאם גזל את הרבים, יהיה זה כפרה, שכן בכסף הזה עושים צרכי רבים (כבישים תאורה וכדומה). ("אור לציון" חכמה ומוסר ח"א עמ' רט"ז).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ע"י התעוררות ההספד על הנפטר ירגיש האדם כי גם הוא מעותד למות, והחי יתן אל לבו דבר זה ויתעורר לשוב בתשובה שלמה. ובפרט מפטירתן של צדיקים וצדקניות אשר מזה ידע כי המיתה לא ימלט ממנה שום אדם ועליו רק לתקן עצמו". ("מגיד חדשות" ח"י עמ' ת"ג)

כי נזר אלקיו על ראשו (ו' ז')

"כי" בגימ' 30, רמז בזה דסתם נזירות הוי שלשים יום, וכמ"ש בתענית דף י"ז ע"א ע"ש. (הרה"ג ר' רחביה חזקוני שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

ברכות לראש משביר

הכללים" המופיע בסוף הספר שבו מקובצים בקצרה כל הכללים העולים מן הספר. הנה לדוגמא: "מצינו לשון "קרא עליה" דרך נזיפה או דרך שבח או דרך הודאה או דרך צער או דרך קללה או דרך צחות או דרך לגלוג, אבל אין גם אחד "קרא עליה" שהוא תשובה ישירה לשאלה" (דף כ"ד ע"א).

בין החידושים יאירו ויצהירו פניני הנהגה ומוסר. כך, בבואו לפרש דברי רבי שמעון בן לקיש "כל העוסק בתורה, יסורין בדילין הימנו" (ברכות ה' ע"א), אינו מפרשם מבחינה סגולית, אלא מבחינה מציאותית "שע"י הריכוז וההעמקה בלימוד שוכח מהיסורין שלו, על דרך שאמרו בעירובין (דף נ"ד ע"א) חש בראשו יעסוק בתורה וכו', ולכן אמר יסורין בדלים הימנו ולא אין באין עליו יסורין". ומסיים "והוא בדוק ומנוסה". ומי כמוהו בעל יסורין שיכול להעיד על כך. והדברים מתקשרים למה שכתב בהקדמת ספרו "אסף המזכיר": "תמיד מצאתי רוגע ושלוה בלימוד ובהסברה ובכתיבה. בזמן מסירת השיעור בעיון, אני שוכח מכל הצרות והדאגות. וידוע שאין דבר שמרגיע כאבים כמו ריכוז בענין עמוק, ובפרט עיון הגמרא וכתובת חידושי תורה. וסימניך: "תלמוד בבלי" תרופה ל"כאב ראש", חושבנא דדין כחושבנא דדין, כי את זה לעומת זה עשה האלקים. וחש בראשו יעסוק בתורה (עירובין דף נ"ד ע"א)".

אפילו דברי צחות ניתן למצוא בין השיטין. על דברי הגמרא בברכות (ס"א ע"א) "מנוח עם הארץ היה", כותב מרן: "יש לפרש על צד הרמז דמי שאוהב בטלה ומנוחה - עם הארץ היה, ולא יגעתי ומצאתי אל תאמין, וכמ"ש המפרשים על פסוק (בראשית כ"ה כ"ג) ורב יעבוד צעיר, מי שרוצה להיות רב יעבוד כשהוא צעיר".

ינוחו ברכות על ראש כל המתעסקים בקדשים כתבי מרן שליט"א ומשמחים את לבנו בכל כרך חדש היוצא לאור.

ספרו החדש של מרן שליט"א - "ארים נסי" על מסכת ברכות, התקבל בברכה רבה בהיכלי התורה, והצטרף לכרכים הקודמים שכבר הפכו לנכסי צאן ברזל בעולם הישיבות והכוללים.

נדמה שאין צורך להרים על נס את "ארים נסי", אחר שהתפרסם הנס בכל אתר ואתר, ובישיבות רבות מכל החוגים קובעים לימודם בכרכים שיצאו כבר בצמוד לדף הגמרא, בהיות הספר שיטה בהירה של חידושים מאירים בעומק העיון והפשט. כדוגמא לכך נספר את אשר שמענו מהרב הראל זנזורי הי"ו שאחד מגדולי ראשי הישיבות בארצות הברית הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל ראש ישיבת "תפארת ירושלים" (בנו של הגאון בעל אגרות משה), היה דואג לרכוש כל כרך חדש שיצא מסדרת "ארים נסי".

אלא שהמיוחד בכרך זה משאר כרכי "ארים נסי", שניתן להגות בו בשקיקה אף לא בצמוד לדף הגמרא, באשר המסכת מוכרת ומלאה באגדות.

כמעט בכל עמוד ניתן למצוא חידושים מקוריים ומפתיעים שלא שמעתם אודן. אתה הופך והופך בספר ומוצא בו מכל הבא ליד חידושים הבלולים בכל ענייני חכמה, שמה שמאפיין אותם בעיקר זה העומק שבפשטות.

בין החידושים ניתן למצוא הרבה חידושי דינים, כמו שבזמננו בטל הדין שלא יתפלל אלא בשעה שהצבור מתפלל, שאין קפידא לומר "שוב בשלום" בניגוד ל"לך בשלום" (והביא לזה ראיה ממקרא מלא (שמואל ב' ט"ו כ"ז) "ויאמר המלך אל צדוק הכהן הרואה אתה שובה העיר בשלום"), עניית ברוך הוא וברוך שמו כששומע ברכה שיוצא בה ידי חובה, הפסקה באמצע קריאת פרק תהלים, אם מצוה להרבות באמנים. ועוד ועוד.

גם כללים רבים שחידש מרן המחבר שליט"א כלולים בין בתרי החידושים, וכמה ברכה יש ב"קונטרס

עשרת הדברות - לשיח נכון עם הילדים

1. **מכבד** - בכל בקשה או הערה, תן את הדעת על צורת הניסוח שתהיה מכבדת. למשל: במקום "צא מהחדר!" - "היכנס בבקשה לסלון". ("נתיבי החינוך" עמ' י"ד).

2. **חיוני** - כאשר אתה מסרב לאשר את בקשת בן רק לאחר שימלא תנאי מסוים, כדאי לייחס חשיבות רבה לנוסח התשובה שיקבל. תמיד עדיף לומר "בסדר, אני מסכים בתנאי ש...", מלומר "לא, אני לא מסכים, אלא רק בתנאי ש...". כך גם עדיף לומר "הייתי שמח מאוד לקנות לך את האופניים שביקשת. לילד נפלא כמוך מגיע הכל! אבל זה לא מתאפשר כרגע. לאחרונה היו לנו הוצאות רבות לכבוד החגים, ולא כדאי לחרוג מהמסגרת". מלומר, "לא, אי אפשר לקנות עכשיו. לאחרונה היו לנו הוצאות רבות". כאשר המשפט הפותח משדר תשובה שלילית נחרצת, הוא משאיר את חותמו השלילי בלב הילד. ואילו כאשר המשפט הפותח משדר הסכמה עקרונית, הילד חש הזדהות מצד הוריו עם רצונו ושאיפה להגשים את בקשתו, אלא שישנה סיבה המעכבת את האישור בפועל. כך, על אף תחושת האכזבה הברורה, הוא אינו מפתח מרידות כלפי הוריו. (הרב זמיר כהן שליט"א).

3. **שני עולמות** - אל תתבע מהחניך לפי השגתך המרוממת, כאילו אתה והחניך חיים בשני עולמות. אל תגערו בו: "איך אפשר לדבר בתפלה?!" הילד אינו מבין את השאלה. מה פירוש: איך אפשר, עובדה שאפשר... אלא שגם אם אפשר לשוחח בתפלה, אין זה נאה, וזה אסור. ("מעין השבוע" דברים עמ' מ"א).

4. **הבנת הקושי** - לפעמים, מנסים הורים להמעיט בקושי הטמון במטלה מסוימת, מתוך כוונה להמריץ את הילד להתמיד, אולם למעשה, יתכן שהם גורמים לו דכדוך ורפיון ידים. לדוגמא, אב שחפץ לעודד את בנו לשמור על הופעה מסודרת, ואומר לבנו כאשר נראה כך: "רואה אתה כמה פשוט הדבר. המשך כך". בדבריו, רומז האב כי הופעה מסודרת היא משימה קלה. לגבי מי? לא

5. **שיתוף** - כדי להגיע למסר משותף ואחיד של ההורים, טוב להורים לאמץ לעצמם נוהג קבוע, שבכל בקשה שאינה שגרתית ומקובלת בבית, תשובת ההורה תהיה "אתייעץ עם אמא / אבא, ואשיב לך". (הרב זמיר כהן שליט"א).

6. **תזויות** - לעולם אל תדביק על ילדך תזויות, כמו "אתה שקרן", "אתה מפוזר", אלא "מה שאמרת אינו אמת", "החדר שלך היום מפוזר". התיוג מקשה על הילד את הסיכוי להשתנות.

7. **שאלות פתוחות** - אם ילדכם אינו נוטה לדבר, כדאי מאוד להקדיש לו זמן פרטי, רצוי לפני השינה, ובו לשאול אותו שאלות פתוחות, כמו: איך היה היום בבית הספר? מי הם החברים הכי טובים שלך? למה אתה אוהב אותם יותר מאחרים? ... (ר' יעקב לידר הי"ו).

8. **הקשבה** - כשילד מסרב לשתף, כדאי לבדוק האם ההורה ביקורתי ושיפוטי מדאי או שאינו קשוב מספיק.

9. **מעורבות** - צמצמו את ההתערבות שלכם בחייהם של המתבגרים למינימום ההכרחי. עם זאת, גלו נכונות למעורבות ולענין אמיתי כאשר הם משתפים אתכם בעובר עליהם. (מ. וגנר הי"ו)

10. **בטחון רגשי** - גם כשהילד מתנהג בצורה לא טובה, צריך שידע תמיד שאבא ואמא הם הכתובת שתמיד תקבל אותו באהבה. אמירות כמו "לא משנה מה יקרה, אני תמיד כאן בשבילך", יוצרות אמון וקשר חזק.

1. **מכבד** - בכל בקשה או הערה, תן את הדעת על צורת הניסוח שתהיה מכבדת. למשל: במקום "צא מהחדר!" - "היכנס בבקשה לסלון". ("נתיבי החינוך" עמ' י"ד).

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רב יוסף - לא ידע שכחה

במסכת פסחים (ס"ח ע"ב) מסופר על רב יוסף שבהתקרב חג השבועות, ביקש להכין לו תבשיל משובח, בכדי לבטא את התרומה הגדולה של התורה לחייו, וכך התבטא: "אי לא האי יומא דקא גרים - כמה יוסף איכא בשוקא".

הגאון רבי שלמה דאנה זצ"ל (הובא בספר "משכיל לדוד" עידאן) פירש יפה בהקדים מה שאמרו חז"ל שבגלל שהתורה ניתנה ביום ולא בלילה, שלטה בה עינא בישא והשכחה מצויה בה, והנה ידוע שרב יוסף היה זכרן גדול בתורה ולא ידע שכחה מהי (עיין ברכות ס"ד ע"א ונדדים מ"א ע"א). ולכן אמר "אי לא האי יומא", דהיינו אם לא שניתנה התורה ביום "דקא גרים" שתהיה שכחה, אז "כמה יוסף" שיש להם כח זכרון כמוהו "איכא בשוקא".

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א (מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

◆◆◆

שאלה: באחד מבתי כנסת התוניסאים בעירנו נהוג שבשעת ההבדלה מברך החזן על הבשמים ומחכה שכל אחד יברך בעצמו וכן בברכת בורא מאורי האש, והדבר אורך זמן רב. האם לא כדאי שאחד יברך ויוציא את כולם ידי חובה?

תשובה: מנהגנו שכל אחד מברך לעצמו, וכ"ה בכה"ח (סי' רצ"ה אות ח"י) בשם ארחות חיים (מספינקא). ועיין באור תורה התשד"ם (סימן מ"ד באורך). ע"ש. אבל יש לומר להם שאם חוזרין ומבדילין בבית, אין טעם לברך על הנר והבשמים בבית הכנסת, ומוטב לשמוע ולענות ברוך הוא וברוך שמו ואמן בביהכ"נ, ולעשות הבדלה כדינה בבית. וממילא לא יארך הדבר זמן רב.

שאלה: נו"ב שתחיה עתידה לעבור ניתוח, ובכוונתי בל"נ להתענות באותו יום עד אשר תצא מחדר התאוששות. הניתוח אמור להימשך בין שעתיים לשלוש שעות, כיצד עלי לנסח את קבלת התענית במנחה יום קודם?

תשובה: אין צורך לקבל תענית, כיון שאתה מתענה רק חצי יום. תתן ח"י שקלים לקופה ותצום כפי יכולתך ותהיינה בשורות טובות בע"ה.

שאלה: חלמתי חלום שכל שיניי נשברו, ואני תופס אותם בידי שלא יפלו. האם עלי לצום?
תשובה: אם יש לך כאב שיניים - אין צריך לצום, ואם לא - תתן פדיון תענית ח"י שקלים לקופת צדקה, ותאמר הנוסח רבש"ע אני שלך וחלומותי שלך וכו' בשעת ברכת כהנים מחר.

שאלה: בגמרא במו"ק (דף כ"א ע"ב) מבואר שמי שמתה אשתו ונשא אשה אחרת, אין נכנסים לביתו לדבר עמו תנחומין, ופי' רש"י משום חלישת דעת דאשה שניה. ולמד מכאן החת"ס (סימן שנ"ה) שכל שכן לאלמנה שנישאה לאחר, שלא תראה אבלות על בעלה הראשון. והשאלה באלמן שנושא אשה אחרת, אם יכול להתנות אתה מראש שהוא ממשיך לעשות אזכרה לאשתו הראשונה?
תשובה: יכול להתנות אתה, ולהסביר לה בטוב טעם שזה למנוחת הנפטר ואפילו אחר כמה שנים.

שאלה: אני ג'רבאי וב"ה למדתי לפני שנים בישיבה תכב"ץ. במדה ואני קורא בס"ת בצבור שאינם מכירים את המסורת שלנו, האם אני צריך להקפיד לקרוא כל לשון אכילה וברכה בחטף פתח בעי"ן הפועל וכיו"ב באותיות הדומות כמו בתיבת רבבות, הללויה וכיו"ב?
תשובה: באותיות הדומות יש להקפיד לקרוא בשוא פתח. ובלשון אכילה וברכה רק אם מנוקד כן בתנ"ך קורן. ואם הם מעדת ג'רבא שלנו, יש לשמור על הכל, ויסביר להם שצריכים לשמור על מסורת אבותינו, ק"ו מאחינו האשכנזים השומרים אפילו על שיבושים וטעויות. ולא תהיה כהנת כפונדקית.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com